

Odgovor na vabilo

k pristopu v društvo za umno čbelarstvo.

Na Trati v Ljublj. okolici 21. junija. —a—
Prijazno vabilo naših „Novic“ k pristopu v društvo za umno čbelarstvo je gospodarjem na Ljubljanskem polju posebno všeč in prav radi so pripravljene v prid in veselje čbelarjem postreči s pristopom.

Že danes pristopijo v društvo sledeči:

J. Stirmož iz Polhovgradca,
Janez Kunovar iz Dolnic,
Jože Strukel iz Brežanj,
Valentin Florjančič iz Podgore,
Janez Žan iz Trate,
Boštjan Tomec iz Št. Vida,
Janez Sever iz Vižmarjev,
Jernej Rožman iz Št. Vida,
Lovrenc Florjančič iz Poljan,
Miha Kunovar iz Dravelj,
Franc Ježek-Pikec iz Poljan,
Janez Češnovar iz Dobravske doline.

Vsi ti so gospodarji kmetje in srečni prijatelji pridnih živalic, katerih imajo že zdaj okoli 800 polnih panjev.

Kakor se do sedaj kaže, bode se letos čbeloreja z dobrim dobičkom poplačala; rojev je mnogo, čbele so zdrave, in satovje je polno medu, da se res cedi; plavice je letos po žitih preveč, in smereka je te dni tudi solzila.

Gospodarske novice.

* *Sviloreja* kaže letos boljo letino memo lanske; posebno vesela poročila dohajajo od tistih svilorejcev, ki so celično seme si naročili od kmetijske družbe v Tridentu na laškem Tirolskem. — Tako piše Dunajski „Handels- und Gewerbe-Journal“.

* *Gozdi v Evropi* obsegajo 52.537 kvadratnih milj, tako, da na vsacih 100 kvadratnih milj pride nekaj čez 28 kvad. milj gozda (boršta). Največ gozdov ima Rusija (32.860 kv. milj), za njo Švedsko 4812, Norveško 4345, Avstrija z Ogersko 3324, Nemčija 2503, Turčija 1249, Francosko 1150, Italija 1054, Španjska 644, Angleška 229, Švica 132, Grško 127, Portugalijska 84, Nizozemlja 45, Dansko 42 in Belgija 37. — Skušnje kažejo, da čedalje bolj obožajo vse dežele, kjer so posekali gozde, in Humboldt je pravo rekel: „kjer drevje nespametno sekajo goram, ondi pripravljajo ljudje svojim naslednikom dvojno nadlogo: pomanjkanje drv za kurjavo in pomanjkanje vode“.

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko, ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah. *)

I. Oddelek.

O postavljanju učiteljev.

§. 1. Vsako izpraznjeno učiteljsko službo na javni ljudski šoli naznani krajna šolska oblast precej okrajni šolski oblasti, ktera razpiše službo.

§. 2. V razpisu službe naj se zraven vrste in službenega kraja za vsako razpisano službo naznani njena najnižja letna plača in določba, kako se ta priboljšuje,

kakor tudi priloge, ki naj se prinesejo in prosilcem naj se naroči, da svoje prošnje oddajo pri dotični krajni šolski oblasti.

§. 3. Službe se razpisujejo v uradnem deželnem listu in v enem ali v več drugih zlasti strokovnih javnih listih, kakor okrajna šolska oblast po svojem previdenju to določi.

§. 4. Čas za vložbo prošinj naj se določi najmanj na šest tednov. Prošnje tistih učiteljev, ki so že v službi, naj se izročajo po predpostavljeni okrajni šolski oblasti, ktera naj jim koj dostavlja svoje mnenje.

§. 5. Krajna šolska oblast nabira prošnje in v štirih tednih predlaga, komu naj se oddá izpraznjena služba.

§. 6. Kjer pri kaki šoli pravice, postavljati učitelja s kakim še veljavnim šolskim patronstvom združene — ni, ima pravico postavljati (imenovati) učitelja šolska občina in gledé nameščanske šole pa šolski okraj, in storé to tisti, katerim je oskrbovati gospodarske zadeve ljudskih šol (§§. 34. in 35. deželne postave, kako naj se uravná napravljanje, zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol).

§. 7. Ako kako šolo ne zdržuje šolska občina ali šolski okraj, ima pravico postavljati (imenovati) učitelja tisti, ki šolo zdržuje.

§. 8. Pravico postavljati učitelja, ktero ima kdo, ki ni zavezan opravljati patronovih dolžnosti, jenja, kedar pričujoča postava v moč pride.

§. 9. Ako pravica postavljanja (imenovanja) nima kaka taka oblast, od ktere je okrajni šolski nadzornik, mora okrajna šolska oblast temu, ki ima pravico postavljanja, o vsakem prosilcu naznani svoje mnenje, ktero naj se dodá postavljenemu pismu (§. 10).

§. 10. Tisti, ki ima pravico postavljati (imenovanja) učitelja, izvoli v štirih tednih izmed prosilcev tistega, ki se mu zdi najbolj pripraven, in ni navezan na predlog krajne šolske oblasti in na vrsto, ki jo je ta pri prosilcih postavila (§. 5.) in tudi ne oziroma na mnenje okrajne šolske oblasti (§. 9.), ter ga, priloživši zadevna pisma nemudoma naznani deželni šolski oblasti.

§. 11. Pestavljenje (imenovanje) ne sme zvezano biti z nikakoršnim pogojem; vsaka tej določbi nasprotna zaveza, s ktero bi se bil zavezal kak prosilec, je neveljavna in brez pravne moči.

§. 12. Ako deželna šolska oblast postavljanja (imenovanja) ne odobri (§. 50. ali 4. državne postave od 14. maja 1869.), naj se razprava z dostavkom postavnih vzrokov, ki postavljenju nasprotujejo, pošlje temu, ki ima pravico postavljanja (imenovanja); temu pa je na voljo dano, da v štirinajstih dneh družega prosilca postavi (imenuje), ali pa se pritoži pri ministerstvu za bogočastje in nauk.

§. 13. Ako deželna šolska oblast odobri postavljenje (imenovanje), naredi sklicevaje se na postavljenje vslužbilno pismo (dekret), dá imenovanemu njegove službene dohodke nakazati ter okrajni šolski oblasti ukaže, da pooblasti ktereга izmed sebe ali pa prvosednika krajne šolske oblasti, da imenovanega v prisego vzame, in ga v šolsko službo vpelje.

§. 14. Tisti, ki ima pravico postavljanja (imenovanja), naj se povabi, da se pri prisegi in vpeljevanju imenovanega v šolsko službo dá namestovati po kakem poslancu.

§. 15. Ako ta, ki ima pravico postavljanja (imenovanja) v postavnem času (§§. 10. in 12.), nikogar ne postavi (ne imenuje), deželna šolska oblast stopi za ta pot v njegove pravice.

§. 16. Vsak učitelj in podučitelj, ki ima spričevalo učiteljske pripravnosti, in ki je postavljen po §§. 1—15, je za trdno postavljen. Vendar mora se vsak

*) Potrjena z najvišim sklepom 29. dne aprila t. l.

postavljen učitelj podvreči prestavi, ki jo okrajna ali deželna šolska oblast ukaže iz službenega ozira, ako se mu pri tem ne krati njegova plača.

§. 17. Tudi pri takih prestavah se je ozirati na obstoječe pravice predlaganja in imenovanja.

§. 18. O pomikanji po sami službeni vrsti z niže na višo plačo ali o podeljenji službene doklade po starosti sklepa okrajna šolska oblast brez razpisa službe.

§. 19. Ako se pomikanje ne godi samo po službeni vrsti, temuč tako, da se stopi na stopinjo z višo plačo, mora se ravnati tako, kakor pri postavljanji izpraznjenega službenega mesta (§. 1—15).

§. 20. Imenovanje učiteljev za nezapovedane učne predmete kakor tudi imenovanje učiteljic za ženska ročna dela v primerljajih, zaznamovanih v §. 15. ali: 2. in 3. državne postave od 14. maja 1869. leta, naj dotične šolske oblasti upravljajo ravno tako, kakor imenovanja drugih učiteljev, vendar brez razpisa službe.

(Dalje prihodnjič.)

Národne stvari.

Odgovora na dr. Vošnjakove spletke v Celjskem shodu.

I.

„Slov. Gospodar“ je v poslednjem listu prinesel sledečo objavo velecenjenega deželnega poslanca Štajarskega gosp. M. Hermana, ki ne potrebuje nikakoršnega komentara; jasna je sama po sebi in se tako glasi:

„Častitim volilcem kmetskih občin: Ptujškega, Ormuškega, Šentlendarškega, Rogaškega, Šmarskega, Ljutomerskega in Gornje-Radgonskega okraja! Zastopniki skoro vseh omenjenih sodnijskih okrajev so mene pri volilnem shodu v Ptuj dne 11. majnika za kandidata v državni zbor postavili. Dolžnost mi je, da se za to zaupanje častitim volilcem zahvalim, pa tudi na ta častni klic odgovorim.

Ker sem si svest, da po svojih mnogoletnih skušnjah in pridobljenih znanostih predragemu volilnemu okraju koristiti zamorem, in ker sem Vam in pravični stvari sploh popolnoma udan, me veže tako rekoč dolžnost, da se Vam tudi v tej reči udam ter kandidaturo prevzamem.

Svojih moči in resne volje, delati za Vaš vsestranski blagor, Vam ne ponujam kot novinec, marveč kot star znanec in zvest prijatelj, ki se je z Vami bojeval in že marsikaj britkega za Vas pretrpel.

Ne stopim pred Vas z navadnimi nastavnimi besedami: „omika“, „svoboda“ in „samouprava“ (avtonomija), ker prvič Vi tako neomikani niste, kakor Vas nekteri radi razglašajo, drugič pa zato ne lovim ljudi s takimi praznimi besedami, ker se, kakor žalostna skušnja uči, za njimi večidel skriva vse kaj drugega, kakor te besede same pomenjajo, namreč: duševna vnemarnost, samovoljnost, posilnost, hujskanje, razprtija in splošna zmešnjava.

Sklicujem se pa na svoje 12letno javno delovanje v prid slovenskemu ljudstvu, ki vé, kaj da sem delal za nj in tudi lahko presodi, ali sem opravičil zaupanje, ki ga je v mene stavilo, in — ali sem še na dalje njegovega zaupanja vreden.

Slednjič še omenim, da nisem nikoli dvomil, ampak še za svojo dolžnost spoznal, sprejeti program „pravne stranke“ v Avstriji, in to zato, ker povdarja ta program enako pravico za vse in tudi narodnemu programu Slovencev ni nasproten, marveč je upati, da prav s pomočjo pravne stranke Slovenci svoj narodni program še najbrže doženejo“.

V istem listu odgovarja narodni poštenjak župan Janez Vivod iz Gornjega Doliča, ki je tudi o onem „odličnem“ Celjskem shodu bil, dr. Vošnjaku tako le:

II.

„Došli meni „Politični listi I“ (za 1 gold.!! vrednosti jih je) me primorajo, da se očitno v „Slov. Gospodarju“ oglasim, da, če mene gospod dr. Vošnjak v svoji prečudni taktiki s par vrsticami med svoje govornike hinavsko in svojevoljno prišteva, jaz njemu in njegovim tovarišem v Celji 25. maja t. l. izrečene nezaupnice nikdar ne prekličem“.

Mnogovrstne novice.

* *Stan uravnave zemljiškega davka na Štajarskem.* Deželna komisija Štajerske je tarife zemljiškega davka, kakor so bili od okrajnih cenilnih komisij izdelani, presodila in popravila, ter jih razposlala županskim uradom in dotičnim okrajnim cenilnim komisijam, da se posestniki sami lahko prepričajo, kako da so tarife za vsak okraj postavljeni in kako se je to določilo. — Proti tarifom se smejo in sicer do 12. julija t. l. pritožiti pismeno pri cenilnih komisijah: cele srenje, kakor tudi taki posestniki, ki sicer ne stanujejo v srenji, plačujejo pa vendar od zemljišča v dotični srenji vsaj šestinko vsega svojega zemljiškega davka. — V obče je tarife, kakor so jih okrajne komisije izdelale ter popravil poročevalec ali deželni inšpektor, deželna komisija znižala.

* *Vstopnina v Dunajsko razstavo* je iz začetka (2. maja) do 19. junija znesla 499.870 gld., ker izmed 1 milijona in 380.022 obiskovalcev je vstopnino plačalo le 708.580 ljudi. Ko bar. Schwarz, alpha in omega razstave, nikoli ni dosti milijonov dobil iz državne blagajnice (dobil jih je že 17), je zmirom zagotavljal, da vsi potrošeni ali raztrošeni milijoni se bodo povrnili po dohodkih vstopnine; ker pa dozdej vstopnina še pol milijona ni donesla, se ostali milijoni bodo povrnili o sv. Nikoli.

* *Angleški vremenski prerok* James Pudlaj je prerokoval letošnjemu letu, da bode najrodovitnejše tega stoletja, žita na kupe, vina obilo in še boljšega kakor leta 1834. Zdaj smo že tako daleč, da po tem, kar slišimo iz mnogih držav in dežel, vidimo, da je resničen stari naš slovenski pregovor, da vremenski „prerok slamo je“.

Naši dopisi.

Iz Rusije 26. maja (7. jun.). —η—.*) — Ruskim liberalcem so nadojeli francosko-nemški igrokazi; začeli so predstavljati drame po svojem okusu sami v živih in mrtvih podobah; glavne role so prevzeli vredniki, podvredniki in sodelavci „Sankt-Peterburgskih Vedomostej“, gg. Korš, Žohov, Utin, Gončarov, njegova žena Praskovja, njena sestra Aleksandra Lavrova in drugi. V preteklem letu so oni osnovali v Petrogradu „kružok“, v katerem so se po svoje veselili in po svoje kuhali srečo narodovo. Njihov glavar g. Korš (korš, koršun = jastreb) je želel podkopati silo „Moskovskih Vedomostej“, mislé, da s tem bodo razpale vse reforme ministerstva narodnega prosveščenja, in ruski svet bo postal koršunsko gnjezdo, v katerem bo vsak svoboden, kolikor mu bo drago, samo misliti, govoriti in delati bo moral, kakor mu bodo „kružokarji“ ukazovali. V takih domiš-

*) Obljubljeno radostni pričakujemo.

sladke otave od 14 do 20 centov po 50 kr.;
kisele otave do 25 centov po 40 kr.;
mešane otave do 20 centov po 40 kr.;
voz z dvema zapreženima konjema na dan
po 5 gold. (v mestu 4 gold. 35 kr.);
voz z enim konjem po 3 gold. (v mestu 2 gold.
80 kr.);
lahko delo na dan 55 do 70 kr.;
težko delo 1 gold. 20 kr. (v mestu 1 gold.);
posebno delo 1 gold. 20 kr. (v mestu 1 gold.
40 krajc.).

Po teh številkah so bile za Ljubljano in okoli-
lico tarife nasvetovane; kakošne tarife pa bode okrajni
komisijon v prihodnje predložil, še se ne vé; davko-
plačnikom pa kaže, v dotiko stopiti se svojimi zaup-
niki, ktere so si o svojem času bili sami izvolili, ker
deželni komisijon sam ne bi mogel na vse strani poma-
gati, akoravno nas je več posestnikov v njem.

Dr. Razlag.

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,

ktera določuje pravne razmere učiteljev na
javnih ljudskih šolah.

(Dalje.)

I. Oddelek.

O službenih dohodkih učiteljskega osebja.

§. 21. Letno plačo učiteljev določuje po predlogu
tistih, kateri imajo dolžnost šolo napravljati in zdrževati
(§§. 33—35 deželne postave o uravnavi za napravljanje,
zdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol) deželna
šolska oblast.

§. 22. Najmanjši znesek stanovitne letne plače, katero
imajo učitelji dobiti, je v deželnem glavnem mestu Ljub-
ljani 600 gold., v drugih občinah 400 gold.

§. 23. Za učiteljske službe na meščanskih šolah
naj se določi najmanjši znesek stanovitne letne plače
600 goldinarjev.

§. 24. Vse stalne denarne prejeme, ktere ima
učitelj po zavezi posameznih oseb, iz zavodov i. dr., po-
bira (s pridržkom, da se varuje njih namen za kako
posebno reč) občina na račun šole, ter jih dotični dav-
kariji odrajuje.

§. 25. Premenljivi denarni doneski naj se po sred-
njem znesku zadnjih treh let nemudoma premené v
stalni prejemek na račun šole; bira pri posamesnih pre-
bivalcih in pobiranje denarjev za novo leto ni več do-
puščeno.

§. 26. Dokler bira pridelkov ni odškodovana, naj
se ona po srednji tržni ceni od leta 1834—1863. (izlo-
čivši le-tó z najvišo in z najnižjo ceno), ali kjer se tržna
cena ne more določiti, po cenitvi izvedencev (z ozirom
na zgoraj imenovano srednjo ceno) v stalni denarni
znesek na račun šole premeni.

§. 27. Vžitki od njiv, vrtov (vinogradov), travnikov
in gozdov, ki so pri učiteljevi službi, se v denarjih šte-
jejo tako, da se od katastralnega čistega zneska vsake
parcele odštejejo dotični davki in priklade.

§. 28. Kar po odšteti teh vžitkov (§. 27.) do sta-
novitne učiteljeve letne plače še manjka, mora mu v
gotovem denarji in sicer v mesečnih obrokih naprej
plačevati občina, oziroma šolski okraj, skozi dotično
davkarijo. Ako ima sedanji čas kaka učiteljska služba
veče dohodke, naj se sedanjemu vživalcu nekračene
pusté. Deželni odbor mora, ako bo treba, za to po-

skrbeti, da se c. k. davkarijam zaloga, ktere za ta na-
prejšnja plačila potrebujejo, o pravem času pripravi.

§. 29. To, kar si učitelj pridobi po dovoljenem
stranskem opravku, kakor tudi vrednost najemščine od
službenega stanovanja, ali stanovnina, ki mu namesti
tega gré, potem nagrade, pomoči, doklade i. dr. ne
smejo odšteti se od stanovitne letne plače.

§. 30. Učitelji, kateri so za trdno postavljeni pet
let na javni ljudski šoli v kraljevinah in deželah v dr-
žavnem zboru zastopanih nepretrgano s primernim vspe-
hom delovali, dobijo v mesečnih obrokih naprej plač-
ljivo službeno letno doklado z 10 procenti od najmanjše
letne plače (§§. 22. in 23.). Na enaki način jim daje
vsaka spolnjena daljna petletna službena doba do spol-
njenega 30. leta te službe pravico do druge doklade,
ktera se ima odmeriti z 10 procenti od najmanjše letne
plače. Znesek, za ktereга zdajšnji dohodki kake uči-
teljske službe presegajo postavno najmanjšo plačo (§. 28.),
se ne sme vrajtoovati v tako službeno letno doklado.

§. 31. Šolskim občinam, oziroma šolskim okrajem,
kteri učiteljem namesto službene letne doklade raji dajo
pravico, da se naprej pomikajo, ali povišajo na večje
plače, je to dovoljeno pod tem pogojem, da se plača
po teh viših stopinjah tako razdeli, da se učitelju vsa-
kih deset let do spolnjenega 30. leta zagotovi povišanje
stanovitne letne plače za 20 procentov od najmanjšega
zneska (§. 22.).

§. 32. Ravnateljem meščanskih šol gré opravilne
doklade 200 gold., nadučiteljem drugih tri- ali večraz-
rednih ljudskih šol opravilne doklade 100 gold., nad-
učiteljem na dvorazrednih ljudskih šolah 50 gold. opravi-
lne doklade na leto, ktera se more prejemati v enakih
obrokih s stanovitno letno plačo.

Tam, kjer so za plačo više stopinje, se ravnatelj
ali nadučitelj z imenovanjem ob enem postavi tudi na
najvišo stopinjo plače.

§. 33. Vsak šolski ravnatelj ima pravico do stano-
vanja iz dveh sob in potrebnih zravnenskih prostorov,
ktero naj se mu dá, če je mogoče, v šolskem poslopji.

Ako se mu stanovanje ne more dati, gré mu za to
20 procentov najmanjše letne plače odškodnine.

§. 34. Drugi učitelji imajo pravico do prostega
stanovanja le takrat, ako ga že imajo, ko se moč te
postave začne. Ravno to veljá tudi o odškodnini za
stanovanje, ako jo že kdo vživa; ta se jim mora tudi
pripoznati, ako bi se jim omenjeno stanovanje vzelo.

§. 35. Učiteljska služba z zemljiščem (§. 27.) ima
tudi pravico, da se jej dajo potrebni gospodarski pro-
stori in njihova raba.

§. 36. Plača podučiteljeva se meri s 70 odstotki
najmanjše učiteljeve plače. (§. 22.)

§. 37. Podučitelj ima pravico do prostega stano-
vanja le takrat, ako ima stanovanje že ob času, ko je
pričujoča postava moč zadobila. Ravno to veljá tudi o
odškodnini za stanovanje, ako jo že ima; ta se mu
mora tudi pripoznati, ako bi se mu omenjeno stano-
vanje vzelo.

§. 38. Dokler podučitelji niso za trdno postavljeni,
potrebujejo za ženitev privoljenja okrajne šolske oblasti.

§. 39. Plača ženskega učiteljskega osebja se urav-
nava po pravilih, ki so postavljena za možke (§§. 22.
do 38.); vendar se ustanovljajo vsi prejemi z 80 od-
stotki tistega števila, ktero v enakih razmerah spada na
možke.

§. 40. Učitelji nezapovedanih učnih predmetov, ka-
kor tudi učiteljice za ženska ročna dela v vseh v §. 15.
al. 2 in 3 v državni postavi od 14. maja 1869. leta za-
znamovanih primerljajih dobé stanovitne nagrade, ktere
po meri učilnih ur na teden določuje okrajna šolska
oblast.

§. 41. Vse na kaki javni ljudski šoli začasno ali za trdno postavljene učeče osebe naj se zdržujejo vsakoršnih postranskih opravil, katera so spodobnosti in vnanji časti njihovega stanú nasproti, ali katera bi jemala čas za natančno spolnovanje njihovega poklica, ali pri katerih bi se lahko mislila kaka pristranost pri spolnovanji učiteljske službe.

§. 42. Učiteljska služba se od organistovske in mežnarske ločuje; dotični prihodki naj se razločijo in vsaki svojemu namenu izročé. Noben ud učiteljskega stana ne smé od časa, ko bodo po §§. 22. do 32. pričujoče postave njegovi prejemki uravnani, cerkvenikove službe opravljati.

§. 43. Okrajna šolska oblast mora na prestopke prepovedi v §. 41. in 42. izrečene ostro čuvati, in ako zapazi prestopke te prepovedi, naj dotičnemu dá največ šest tednov odloga, v katerem času se mora ali šolski službi, ali pa postranskemu opravilu odpovedati.

Zoper ta opomin se more pritožiti deželni šolski oblasti, katera pritožba se mora v osmih dneh podati in nagloma rešiti. (Dal. prih.)

Slovstvo.

Knjiga državopravne stranke.

V 10. listu so „Novice“ po želji Moserjeve bukvarnice v Gradcu svojim bralcem naznanile zanimivo knjigo prof. dr. Stanonika, kateri je imé „Zur Reform der theol. Studien in Oesterreich“.

Kako se je ta knjiga v nasprotnem liberalnem taboru sprejela, dokazuje nam nova knjižica istega pisatelja z naslovom: „Entgegnung auf 4 Artikel der Wiener Allgemeinen Literatur-Zeitung“. Sicer bi bil liberalizem v svoji nezmožnosti, ovreči ali vsaj okrhati zmagovito orožje, s katerim ga je pisatelj knjige „Zur Reform“ popolnoma na tla vrgel, to knjigo po svoji znani navadi najraji na smrt obsodil s tem, da bi o njej ne besedice ne bil spregovoril, al ker se o tej s toliko pohvalo sprejeti knjigi nikakor ni dalo molčati, zato prevzela je v liberalnem imenu Dunajska „Allgemeine Literatur-Zeitung“ trnjevo nalogo, vničiti prepričevalno moč, ktera je omenjeni knjigi „Zur Reform“ silno veljavo pridobila. Toda edini vspeh, ki ga je „liberalni vitez“ Dunajske „Allgemeine Literatur-Zeitung“ dosegel, je ta, da je pripomogel k povikšanju zmagovalne slave našega pisatelja. Ne enega stavka ni ovrigel, ne enega orožja ni okrhil; vsa sila, ki jo napenja ta liberalni pisar, gre na to, da moti in slepi k večjemu one, kateri se nočejo seznaniti z nasprotno knjigo „Zur Reform“. V ta namen kazí in zvija po prav liberalni navadi posamezne stavke našega pisatelja, kakor mu ravno kaže, podtikuje mu to, kar nikdar in nikakor niti ni mislil niti trdil, ogrduje in zasmehuje pisatelja, ter maha sploh okoli sebe s takim nepoštenim orožjem prav po „Tagblattarsko“. — Tako grdo, nesramno in hudobno počenjanje se nam prav živo razkriva v knjižici „Entgegnung auf 4 Artikel“, v kateri znani naš pisatelj mirno in dostojno, temeljito in tehtno na 26 stranéh odbija napade svojega razkačenega nasprotnika. In zato priporočamo prav živo zanimivo knjižico svojim bralcem, zlasti tistim, ki so si že knjigo „Zur Reform“ omislili.

Naši dopisi.

Iz Rusije 26. maja (7. junija.) —η— (Konec.)

Stari Grki so imeli navado za dramami igrati satirdrame, da so se po žalosti posmejali. Nate satirdramo, kako so si Budimirci šolo snovali:

Starašine in možje sela Budimira, Kaljazinskega ujezda, so sklenili, da njihovih 154 dečkov in deklic morajo vsi v šolo. Preteklo poletje so hiteli opeko mesiti in žgati, da bi šolsko poslopje sozidali, v sosedna sela pa so deputacije odpravili, ondotne šole ogledat. Med tem ko domá delo kipí, se vrne južna deputacija s žalostno vestjo, da za pol vrste do vhoda v sosedno selo jej je zajec pot prekrižal. Budimirci so ahnuli, pa opeko so vendar dalje mesili in pekli. Vsled tega se vrne severna deputacija ter sporoča, da severni sosedje imajo učiteljico-vdovo s tremi otroci, ktero jim je popočitelj poslal menda samo na „prokormljenje“. Budimirci so vdruči ahnuli ter pribavili: „Spasi Gospodí, vdov s detjmi u nas vdovolj!“ Predno se od straha pred vdovo-učiteljico oddahnejo, vrne se zapadna deputacija s sporočilom, da zapadni sosedje imajo učiteljico-devico, ktera se o praznikih po ženinih ozira, v postne dni pa klobase jé. Budimirci so dvakrat ahnuli ter se pokrižali. Predno njihove desnice dospejo od čel do ila, vrne se poslednja deputacija ter sporoča, da jutranji sosedje imajo učitelja-kosmatega nečeso, kateri namesto čitati, pisati, računati, otroke uči, kako se je svet sam naredil. Zemlja — govori on otrokom — je bila nekđaj nekaj tekočega, kakor megla, oblak; hlad in vročina sta jo počasu strdila, kakor na primer, kedar mati močnik kuhajo, v kotlu vre redka tekočina; ko ga vlijejo v skledo, postaja gosti sok; ako stoji uro časa na zraku, postane trd, in tako dalje. Ko se je zemlja tako strdila, so se zarodile na njej male živalice same po sebi, kakor na vaših glavah uši, katerih tudi nikdo ni vsejal vam v lase. Od malih živalic so se rodile zmirom večje in večje ter se razvejile na razne porode, na mrčese, ribe, ptice, četveronožce, kakoršen je konj, na dvunožce, kakoršen je človek. — Pri tej povesti so Budimirci vsi otrpneli; kar je kdo v roki držal, odpadlo mu je na tla, temu ilo, unemu opeka. Še le čez dolgo se opomnejo, trikrat ahnejo ter se v en glas zavzamejo: „pomilujte, oto vsej-to vse pošlo, i do čeloveka došlo!“ Vsled tega se zberejo vsenarodno pod lipo sela Budimira ter sklenejo, da šole ušim ne bodo zidali, tedaj opeke ne več delali, iz uže gotovih 35 tisoč plošč opeke pa da naj se se sozida nov zvonik pri prihodskem soboru. O tem sklepu so prec sporočili prisedšemu duhovnu. On jim odgovorí, da opeke, namenjene za šolo, ne more sprejeti na zidanje zvonika. Na to Budimirci sklenejo, da bodo drugikrat sklepali ob osodi 35 tisoč plošč šolske opeke.

V Rusiji se nahajajo razni kuriozi, kakor pri Vas na Slovenskem. Tako pri Vas se neki kulturonosce ne more natogotiti na „švajneland“, pečenka mu pa vendar tam tako duší, da se od nje kar ne more odcepiti. Prav tak eksemplar se tudi tukaj zvira. Slavizem sploh in rusizem posebno je po njegovem zlobnem modrovanji surovi barbarizem. Ruski narod v dobrih rokah (nemških ali grških) bi morda bil koristno orodje, a več kot prosto orodje pa tudi ne. Poštenega človeka Ruski narod niti enega nima. Sploh, kar je Ruskega, po njegovem mnenji, zavoljo nesposobnosti, surovosti in nepoštenosti, ni vredno ničesa, nego polnega zaničevanja. Zato je tudi naš trud tukaj bezploden in nepotreben. — Tako je njegovo čenčanje. Iz njegovega obnašanja pa je vidno, da Ruski rublji so pri vsem tem vendar dobri; čudno moč imajo rubljiki, on jih zeló ljubi ter lovi, kakor koli more. Tako, na primer, pri tem poštenem kulturonoscu je stanoval, in kakor se pripoveduje, zavolj slabe postrežbe zbolel je Ruski učenec; zdravil ga je gimnazijalni vrač. Kulturonosni poštenjak piše starišem bolnega dečka, naj pošljejo toliko in toliko desetakov, kajti on je moral doktorja plačati, drago plačati, za vsako obiskanje po 3 rublje. Oče

moč delala na to, da v vsaki soseski ali v vsaki fari dobí rodoljuba, ki bi jej podal statističen popis, koliko hiš in družih poslopij je v soseski ali fari, in koliko je zavarovanih nesreče ognja in koliko ne. Da je sila veliko še nezavarovanih, vidi se vselej iz naznanil, kedar kaka vas pogori. „Deset gospodarjev je pogorelo, al žalibog, zavarovani so bili le trije ali štirji“. Tako na žalost beremo skor vselej. Ko po takem popisu zvé banka število nezavarovanih, naj bi se poslužila vseh mogočih potov, da nečimurne gospodarje pridobí k zavarovanju. Gotovo, da tako postopanje bo neizmerno veliko koristilo. In če banka „Slovenija“ čez dve leti more reči: „naši gospodarji so vsi zavarovani nesreče ognja“, gotovo jej bode vsa domovina hvaležna. In rekla bode po pravici o sebi, da je največa dobrotnica našim ljudem.

Gospodarska skušnja.

* *Krompirjevo perje (krompirjevec) dá lepo rumeno barvo*, če odrežeš konce (špice) cvetečega krompirjevega perja in sok iz njega iztisneš s prešanjem ali razmečkanjem. Če v to tekočino položiš lanéno ali volnato blago, dobí ti v 48 urah lepo rumeno barvo.

Gospodarske novice.

* *Ljekovi proti govedjoj kugi* (zdravila proti goveji kugi) — pod tem naslovom beremo v „Gosp. Listu“ Zagrebškem sredstva, ki jih priporoča neki gosp. Tonkres kot preservativa proti tej pošasti. Mi se čudimo, še bolj pa milujemo, da spoštovani „Gosp. List“ jemlje take stvari v svoj list, ki nemarnosti gospodarjev še večjo potuho dajejo. Naši dragi sosede na Hrvaškem, v Slavoniji in vojaški Granici morali bi vendar že do dobrega prepričani biti, da je njihova dežela vsa polna goveje kuge in da pošast že nad 7 mesecev traja zato, ker ne pobijejo hipoma vse bolne in sumljive živine, ampak jo večidel živo puščajo, dokler pogine. Res je sicer, da sém ter tje katero govedo preboli, al med tem je kužna iskra padla zopet v druge hleve in zato ni konca ni kraja Turške kuge na Hrvaškem. Čez 7 mesecev imajo to pošast že v trojedni kraljevini in še zmirom imajo jo raztreseno na več krajih!! Na Ogerskem je tudi zelo huda bila; al že davno je je konec. Naj bi bila Vakanovičeva vlada enkrat resen račun naredila, prepričala bi se bila, da bi dežela mnogo več dobička imela, ko bi bili, kakor pri nas, iz prvega začetka hipoma vsa bolna in sumljiva goveda pobili, kakor da so kugo zatrosili iz 10 krajev v 50, kjer je povsod mnogo goved pocepalo. In če bi grozovita kuga že ostala v lastni deželi, kaj drugim deželam za to mar? — al kuga njihova pretí z večno nevarnostjo drugim deželam in jim naklada velikanske stroške zarad zaprtije, ter zadržuje vso trgovino itd. — to, to je hudo!

Zato živo poprosimo sl. vredništvo Zagrebškega „Gosp. Lista“, naj ono krepko povzdigne glas, da se vpelje tudi v Translajtanijski zakon od 29. junija 1868. leta, v katerem je edini „ljek proti govedjoj kugi“ in naj opusti vse nasvete „Oekonomie-Verwalterjev“, kateri nikakega pojma nimajo o Turški kugi, če tudi se zovejo Tonkres ali kakor koli, in bivajo v Lajpcigu ali koder koli! Naj bi Zagrebška vlada vsaj si tudi to v srce vzela, da je nečastno za njo, ako skozi 7 mesecev ne more vkrotiti kuge. Ali jo mar hoče permanentno imeti na Hrvaškem in imé Turške kuge prekrstiti v Hrvaško?! Če se jej ne smilijo domači gospodarji, naj se jej vsaj smilijo gospodarji sosednih nedolžnih dežel.

* *Konje striči je zdravju koristno* — pod tem naslovom je prišla ravnokar knjižica s podobami na svetlo od živinozdravnika Avg. Zündel-na v Strassburgu. Pisatelj začne svoje razlaganje s tem, da pravi, da so nekteri hudo zoper to, da se konj striže, češ, da je to proti naravi, da je škodljivo; drugi pa in ž njimi tudi pisatelj trdijo, da konja striči ga dela močnega, ga varuje mnogih bolezní in tudi ozdravi nekatere bolezní. Kaj tacega trditi, je res čudno, če tudi se tajiti ne dá, da konj pozimi bolj dolgo dlako dobí, pa jo spomladi zgubi; pisatelj vendar sam pravi, da je koristno le za take konje, ki so za nagli ték kakor pošarski in fiakarski konji, ali ki so za težko vožnjo, — za druge ne. Zlasti se prileže takim konjem, ki pozimi dobijo dolgo dlako in se zato radi potijo; če pa se konj zelo poti, zgublja s tem moč, pa se tudi lahko prehladí. Tudi se striženi konji lože dobro štriglajo in snažni držijo; tudi nadušljivim konjem, konjem z oteklimi nogami tekne. Pisatelj priporoča tudi zboljšane škarje, ki veljajo 8—10 gold. in s kterimi se celi konj v 4 do 6 urah ostriže. — Če tudi pisatelj prav temeljito obdeljuje svoj predmet in je zelo zavzet za to, da se gori imenovani konji strižejo, vendar konje striči ne bode menda nikoli v navado prišlo.

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,

ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah.

(Dalje.)

III. Oddelek.

O strahovanji in odstavljanji učiteljskega osebja.

§. 44. Vsako dolžnostim nasprotno obnašanje za trdno in začasno postavljenih učečih oseb kot pregrešek graja ali šolski ravnatelj, ali šolska oblast ustmeno ali pismeno z ozirom na postavne nasledke, ako bi se zoper dolžnosti še pregreševalo, ali pa to tudi deželna šolska oblast pokorí z ustrahovalno kaznijo.

§. 45. Take ustrahovalne kazni so: a) posvarilo; b) vzetje pravice do više stopinje, ali do doklade za službena leta; c) prestava iz ene v drugo učiteljsko službo.

§. 46. Posvarilo se vselej daje pismeno in mora se ž njim zažugati, da se bode ostrejšje ravnalo, ako bi se zopet delalo zoper dolžnosti. Po triletnem negrajanem obnašanji dotičnega se ta kaznen več ne šteje.

§. 47. Pomaknjenje na kako določeno višo stopinjo plače (§. 31) ali dovoljenje kake določene doklade po službenih letih (§. 30) more se za eno leto ali za več odložiti ali popolnoma odreči.

§. 48. Ako se kdo kaznuje s tem, da se mu odvzame opravilo nadučiteljevo ali ravnateljjevo in ako se zraven tega taka oseba nazaj postavi v vrsto učiteljev, se to lahko zgodí s spremembo ali brez premembe službenega kraja.

§. 49. V tem primerljeji, kakor tudi o kaznovalni prestavi na kako drugo učiteljsko službo enega in istega okraja mora strahovalna rzsodba določiti vrsto, v katero posihmal stopi dotični med učeče osebje svojega službenega kraja.

§. 50. Predno se kakemu udu učiteljskega stanu prisodi kaka strahovalna kaznen, mora se dejanje pismeno ustanoviti in obdolženemu naznaniti, da se opraviči. Ako se obdolženi ustmeno opraviči, mora se to

v zapisnik zapisati. Če (ustmeno ali pismeno) opravičenje zadostuje, naj se to obdolženemu pismeno naznani.

§. 51. Deželna šolska oblast pri prisojevanju v §. 45. zaznamovanih ustrahovalnih kazni ni vezana, da bi jih morala vrstiti po stopinjah.

§. 52. Odstaviti se sme učitelj navadno le takrat, ako je vnovič svoje službene dolžnosti v važnih rečeh zanemaril ali prelomil, dasiravno mu je že bila enkrat ustrahovalna kazen naložena. Precej odstaviti se sme le tisti, kateri je pravico kaznovati v zlo rabil, ali kdor se je hudo pregrešil zoper vero in nравnost.

§. 53. Službe odstavi učitelja deželna šolska oblast brez ustrahovalne razzodbe takrat, kedar nastopi kazenska obsodba, po kateri zadevni izgubi volitveno pravico za srenjski zastop (odd. III. §. 48. državne postave od 14. maja 1869).

§. 54. Kedar je učitelj odstavljen, naznani se to ministru za bogočastje in nauk, kateri to pové deželnim šolskim oblastim družih dežel zastopanih v državnem zboru.

§. 55. Okrajna šolska oblast odstavi učitelja službe in mu tudi ustavi s službo sklenjene prihodke začasno, ko traja sodniška ali ustrahovalna preiskava, ako tirja dostojnost učiteljskega stanú, da se preiskovanec za čas preiskovanja nemudoma službe odstavi. Pritožba zoper začasno odstavljenje nima odločilne moči.

§. 56. Ako bi pa začasno odstavljeni ali njegova družina pomanjkanje trpela, izreka okrajna šolska oblast, koliko se mu more živežnine dati. Največ kar se more odstavljenemu učitelju dati, ste dve tretjini letne plače v tem času (§§. 22., 30., 31., 32.), ko je bil začasno odstavljen. Ako je pozneje za nedolžnega spoznan, se mu povrne, kar je v tem času na plači premalo dobil. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Gorice. (C. k. deželna komisija za uravnavo zemljiškega davka) na Goriškem je po §. 30. postave od 24. maja 1869. popravljeno tarifo*) za Goriško kronovino 1. januarija s tem na znanje dala, da okrajne cenilne komisije, občine in iz občinske zaveze ločeni posestniki, potem tisti posestniki, kateri plačujejo v občini vsaj šesti del zemljiškega davka, morejo ugovore zoper to tarifo pismeno podati pri dotični okrajni cenilni komisiji v šestih tednih, to je zadnji čas do 31. dne tega meseca (julija). Ta tarifa je razpoložena pri županstvih in okrajnih cenilnih komisijah, da jo more vsakdo pregledati, pri okrajnih cenilnih komisijah se tudi lahko pogleda v cenilni izdelek.

Iz Gorice 6. julija. — Gledé na pravdo naših Laških korifejev, dr. Pajer-ja in Deperis-a, imam sporočiti, da jej ni bil še konec s tem, kar sem v dopisu v listu 27. „Novic“ povedal. „Isonzo“ je prinesel spričevalo od vredništva „Soče“, da on in njegova stranka ni imela ž njo („Sočo“) nikoli nič opraviti; pozneje je tudi „Soča“ sama to potrdila. Samo v eni reči — pravi „Isonzo“, da je hotel se zvezati z goriškimi Slovenci — v namen borbe namreč proti prusizmu in ponemčevanju. Dr. Pajer ni šel dalje v svojih dokazovanjih; še celó do lanskih volitev za mestno starešinstvo ni nazaj segel; ne vem, ali ni hotel, ali ni znal. Jez ga tudi nečem učiti. Pravda je za zdaj končana; Pajer je veliko izgubil, Deperis nič dobil. — Kakor se kaže, iščejo si naši Lahi novih voditeljev, pa jih imajo manj, ko mi. Še za novo ustanov-

*) „Gosp. List“ je v 11. listu prinesel tarifo iz vseh cenitvenih okrajev.

ljeni „Gabinetto di lettura“ (to je, čitalnica brez političnega značaja, prav za prav pa liberalna naprava) so si morali izposoditi predsednika od Nemcev — grofa Fr. Coronini-a (dež. glavarja). Njega se tudi o prihodnjih volitvah za državni zbor ne bodo mogli odkrižati, če prav je določen centralist in dober nemšk pisatelj. Sicer pa Italijani menda sami prav ne vedó — (razen dr. Doliaka) — ali so centralisti ali federalisti, ker jim za Avstrijsko politiko srce ne bije kaj močno. Njim gré le bolj za kosmopolitični liberalizem ali klerikalizem in (obema strankama) za narodni jezik v javnem življenji. Radoveden sem, katerih novih mož se oklenejo v prihodnjih volitvah. — Mi Slovenci imamo že davno svojega moža in lahko prav mirno čakamo volitev. Društvo „Gorica“ se lepo množi brez vsega hrupa in šteje med stotinami svojih udov cvet domače ljudske inteligencije, duhovnov, županov, starešin, posestnikov itd. Če bodo vsi vsak na svojem mestu delalne moči, potem se naša dežela v kratkem uredi in utrdi za vsak potreben vpor ali odpor, bodi-si nasproti komur koli. A doslednega, poštenega, previdnega postopanja je treba. Kar zadeva prihodnjega našega (slovenskega) poslanca v državni zbor, pritrjujem tudi jez načelu izraženemu v št. 27. „Glas-a“, da mora biti on, namreč dober katoličan, zvest Avstrijan in goreč domoljub. In mislim, da mož, ki ga imamo in petto, te lastnosti imá. — V ostalem je tukaj „saison mort“ in celó „listek“ v tukajšnjem mladoslovenskem glasilu nam je prinesel v zadnji številki — pridigo namesti pikantnega opisa „junaka“. — Naše prerojeno mestno starešinstvo je začelo resno misliti na olepšanje mesta. Škofiji nasproti so 3 hiše, ki zavirajo občenje in grdijo Travnik in ulice; iz lepa ali huda mora zdaj to drugače biti. Tudi velikansko gostilnico in kopel tik mestnega vrta dobomo. — Tržaška stavbena banka je svoja poslopja že skoraj dovršila; ne tako Dunajska; znabiti jo je „krach“ polomil. A propos! Govori se, da je plaz Dunajskega „kracha“ zopet nekega veljaka v našem mestu podrl in hudo potlačil. Oj, peklenški švindeli! — Učitelji ljudskih šol okraja Goriškega so imeli pretekli četrtek v Gorici shod v neki — — gostilnici (!), še dobro, da pri „zlatem križi“, če ne, bi se lahko mislilo, da je znabiti vabilcem ali povablencem križ — že težak križ in da se ga hoté odkrižati. Se ve, da večina povablencev na to ne misli in še teh mojih besedi ne ume. — V Ljubljani ste imeli, kakor nam „Novice“ pišejo, zbor delničarjev „narodne tiskarne“. Ste li slišali, kaj je naš povsod pričujoči delničar Klavžar nasvetoval? „Filiálo“ v Gorici! Spomnite se pa zdaj, kako je pred nekimi meseci njegov organ „Noviškega dopisnika“ napadel, ker je to isto kot namerjanje dotične stranke in le kot govorico v „Novicah“ omenil.

Iz Notranjske Bistrice 2. julija. — XYZ —. (Nova železnica, in kaj nam v prihodnje bode živa potreba.) Gotovo Vas bo mikalo, drage „Novice“, tudi iz našega kraja kaj zvedeti, zatoraj vtrezam danes Vašej želji pošiljaje Vam te vrstice. Marsikaj Vam imam pisati. Naj začnem pri železnici. Železnico, ktere so nekteri željno pričakovali, nekteri se pa z nevoljo na-njo spominjali, smo dobili 24. dne junija meseca. Ta dan se je namreč slovesno vožnja začela od Št. Petra do Reke po novi črti. Kolodvori, posebno Trnovski, in vozovlak, na katerem se je nekoliko odličnih povabljenih gostov v Reko peljalo, so bili z zelenjem in z zastavami Avstrijskimi, Magjarskimi in Slovenskimi okinčani. Od tega dne nadaljuje kroženje mašin redno vsako jutro in vsak večer. Po nekterih krajih se mehki nasipi še vedno vdirajo, zatorej morajo prav počasi čez nje voziti. Upamo, da se tudi sčasoma utrdijo, da se bo lože bržeje

tudi le nekoliko soldov v vozovih (stellwagen), ki vsacih 5 minut sèm ter tjè švigajo.

Popotnikom v Dunajsko razstavo na znanje.

C. k. ministerstvo kmetijstva samo je poslalo družbi kmetijski Kranjski oglas, v katerem Dunajski mestni magistrat naznanja, da je skrbel za dober kup stanovanja. Po željah sl. ministerstva naznanja podpisani odbor, naj popotniki, ki pridejo na Dunaj, se oglasijo v sledečih javnih pisarnicah (Auskunfts-Bureau), ki so od 9. ure zjutraj do 4. ure popoldne odprte:

v mestu v mestni hiši: „Wipplingerstrasse“ Nr. 8;

v predmestji Leopoldstadt: „kleine Sperlgasse“ Nr. 10;

v „ Landstrasse: „Gemeindeplatz“ Nr. 3;

v „ Wieden: „Schäfergasse“ Nr. 3.

Tukaj zvedó za cenó stanovanje za eno osebo ali tudi za več oseb, le za eno noč ali za več dni in noči.

Odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 12. julija 1873.

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,

ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah.

(Dalje.)

IV. Oddelek.

Kako se učitelji v pokoj devljejo in njih zapuščeni preskrbljujejo.

§. 57. V pokoj se postavi učitelj takrat, kedar se je po zvestem spolnovanju svoje službe v letih postaral ali kedar zavoljo težkih telesnih in dušnih slabosti ali zavoljo družih obzira vrednih razmer svoje službe ne more dalje opravljati. To se izreče, ako učitelj sam prosi, ali kedar se to brez njegove prošnje uradno ukrene.

§. 58. Kdor se pa prostovoljno službi odpové, ali samooblastno službo popusti, zgubi pravico postavljen biti v pokoj. Za tako prostovoljno odpoved se jemlje tudi, ako se nadučiteljica ali učiteljica omoži brez dovolitve okrajne šolske oblasti; ravno tako, ako se oženi učitelj, ki ni za trdno postavljen, brez privoljenja okrajne šolske oblasti (§. 38).

§. 59. Kedar se učitelj prostovoljno odpoveduje službi ali kedar se stavlja v pokoj, ne sme vendar brez posebnega privoljenja deželne šolske oblasti pred koncem šolskega leta iz službe stopiti, takrat mora pa tudi izprazniti stanovanje in odstopiti zemljišča, sklenjena s službo; vžitek od njih se preračuni po §. 78.

§. 60. Koliko dobiva učitelj pokojnine (odpravnine ali penzije), ravná se po letni plači kakor tudi po službenih letih v pokoj postavljenega.

§. 61. Letna plača, ktera se tù šteje, je tista, ktero vživa učitelj tisti čas, ko se devlje v pokoj. Doklade za službena leta, ktera doraščajo pri najmanjši letni plači tam, kjer ni pomikanja po stopinjah na višo letno plačo, kakor tudi opravilne doklade ravnateljev in nadučiteljev (§. 32.), naj se imajo za dele te letne plače.

§. 62. Šteje se tisti službeni čas, kterege je kdo opravivši preskušnjo o učiteljski pripravnosti služil na kaki javni šoli (§. 56. drž. postave od 14. maja 1869. leta). Tudi pretrgana leta se službenim letom prištevajo, ako se izkaže, da učitelj ni bil kriv pretrganja.

§. 63. Kdor ta čas, ko se devlje v pokoj, nima deset števnih let (§. 62), ta se odpravi s tem, da se mu izplača poldrugoletni znesek njegovne števné (§. 61.) letne plače.

§. 64. Tisti, ki se devljejo od začetka enajstega do petnajstega pa števnega leta (§. 62.) v pokoj, dobé tretjino števné letne plače kot penzijo. Z izpolnjenim petnajstim službenim letom dobivajo pravico do treh osmín, in ko zopet izpolnijo pet let, dobé daljno osmino, in ko izpolnijo štirideseto leto, dobé vso letno plačo od števnih let za penzijo (§. 61.).

§. 65. V pokoj se devljejo ali stanovitno ali začasno. V poslednjem primerljeju mora dotični, ko mine vzrok, zarad kterege je bil postavljen v pokoj, zopet po ukazu deželne šolske oblasti delovati pri šolstvu ali pa se odpovedati pokojnini. Tudi v prvem primerljeju jenja pokojnina, ako v stanovitni pokoj djani prevzame kako s stalno plačo ustanovljeno službo.

§. 66. Vdove in sirote učiteljev imajo pravico do preskrbnine le takrat, če je umrli mož ali oče sam imel pravico do pokojnine.

§. 67. Vdove in sirote podučiteljev, ki imajo spričevalo učiteljske pripravnosti, pa so se oženili brez potrebnega privoljenja (§. 38.), nimajo pravice do preskrbnine.

§. 68. Učiteljeva vdova, ktere umrli mož ni še spolnil desetega števnega leta (§. 62.), odpravi se s četrtno letne plače, ktero je ranjki dobival po števnih letih (§. 61.).

§. 69. Če je umrli mož spolnil že deseto leto (§. 62.), dobí vdova penzijo, ktera se odmeri s tretjino zadnje števné letne plače, ktero je ranjki dobival (§. 61.).

§. 70. Če je bil zakon z umrlim možem sklenjen že v pokoji, ali če je bila zakonska združba brez moževe krivde pred njegovo smrtjo po sodnijsko ločena, vdova nima pravice do pokojnine.

§. 71. Ako se vdova zopet omoži, more si penzijo prihraniti za mogoči vdovski stan, ali dveletni znesek tiste penzije vzeti za odpravilo.

§. 72. Za vsakega otroka umrlega moža, kterege ima preskrbovati vdova, ki dobiva pokojnino, jej gré tudi donesek za odgojo, in ta se jej tako odmeri, da vsa njena penzija z vsemi doneski za odgojo vred ne presega polovice tega, kar je umrli soprug ali oče poslednjič dobival števné letnine (§. 61.).

(Konec prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* Ključ za poštevnanje, razštevnanje in metrično mero se imenuje mali listek, v katerem to, kar naslov tega „ključa“ pravi, v razgledu uči g. Andrej Žnidarčič, c. k. okrajni šolski nadzornik in vikar na Banjšicah s. D. pri Kanali na Goriškem, pri katerem se tudi ta „Ključ“ dobiva.

Ker ta „Ključ“ — kakor „Glas“ piše — ni bil vsem jasen, ki so ga kupili, jim je gosp. pisatelj na pomoč prišel s tem-le pojasnilom: „Ta ključ je zložen iz 100 kvadratnih centimetrov postavljenih v vrste, pa odpira s temi in kaže pogledu šolskih otrok najbolj potrebne resnice poštevnanja, razštevnanja in metrične mere.

Na zgornjem koncu navpičnih vrst so vpisani poštevanci; na levem koncu povodnih vrst so vpisani poštevanci; tam pa, kjer se križajo vrste poštevancev z vrstami poštevancev, so vpisani dotični poštevki.

Pri razštevnanju se postopa nasprotno. Iz poštevancev nastanejo razštevanci; iz poštevancev postanejo razštevki.

Meter (= 3·1637496') se razdeli v decimetre, centimetre, milimetre. „Ključ“ ima to glavno razdelitev. Njegovi kvadratni centimetri naredé en kvadraten deci-

Šolske stvari.

Postava veljavna za Kranjsko,

ktera določuje pravne razmere učiteljev na javnih ljudskih šolah.

IV. Oddelek.

Kako se učitelji v pokoj devljejo in njih zapuščeni preskrbljujejo.

(Konec.)

§. 73. Donesek za vsakega otroka neha, ko izpolni 20. leto ali z dnevom, kterega je bil že poprej preskrbljen.

§. 74. Ako umrli učitelj ne zapusti vdove, ali če ta nima pravice do pokojnine (§. 70.), gré vsem nepreskrbljenim otrokom umrlega, ki še niso 20 let stari, v slučaju §. 68. skupaj toliko odpravila, kolikor bi ga imela dobiti vdova; v slučaju §. 69. pa jim gre skupna (konkretalna) penzija, ki pa znaša šestino plače, katero je rajni po števnih letih vžival.

§. 75. Ta skupna (konkretalna) penzija neha z dnevom, kterega ni več nepreskrbljenega otroka ranjkega pod 20 leti.

§. 76. Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, nastopi namesti odgojitvenih doneskov (§. 72) za otroke umrlega skupna penzija (§. 74.), ako si pa ona pridrži za primerljaj, ko bi zopet vdova postala, pravico do penzije, obsega ta pridržek tudi odgojitvene doneske, tako da, ako nastopi oni primerljaj, precej neha za otroke penzija.

§. 77. Vdova in otroci učitelja umrlega v djanski službi stanujejo še četrta leta v prostem stanovanji; ako je pa učitelj dobival denar za stanovanje, jim pa gre še za prihodnji izplačilni obrok denar za stanovanje.

§. 78. Vžitek od zemljišč, ki spadajo k šolam (§. 27.), gré dedičem v dejanski službi umrlega učitelja le takrat, ako je smrt bila med 1. junijem in 31. oktobrom. Ako pa ni tako, imajo pa dediči le pravico, da se jim povrnejo tisti stroški, ki so potrebni, da zemljišče vžitek dá.

§. 79. Ako poslednja števena letna plača učiteljeva v djanski službi umrlega ni preseerala 600 gold. in tudi zapuščina ne zmore toliko, da bi se poplačali stroški za bolezen in za pogreb, gre dedičem umrlega četrta tiste letne plače, kakor četrtnina za pogreb.

§. 80. Da bo iz kaj plačevati pokojnine za učitelje v službi onemogle, ravno tako, da se bo zadostovalo tirjatvam za preskrbljevanje njih zapuščenih, naj se ustanovi pokojninska blagajnica, s katero gospodari deželna šolska oblast (§. 57. drž. post. 14. maja 1869).

§. 81. Vsi učitelji, kateri po preskušnji o učiteljski pripravnosti dobé službo, so zavezani, da vplačajo v pokojninsko blagajnico 10 odstotkov od svoje prve za pokojnino števene plače, potem ko bode uravnana, in ravno toliko od zneska, za kterega se jim pozneje plača zboljša in od doklade od službenih let ali od opravilne doklade. Vrh tega plačujejo še vsako leto dva odstotka svojih letnih za pokojnino števnih prihodkov.

§. 82. Izvanredni dohodki penzijskega zaklada so:

1. upravni prebitki iz prodaje šolskih bukev, kateri pridejo na deželo;

2. dohodki od izpraznjenih učiteljskih služeb, kolikor ne spadajo dedičem umrlega ravnatelja, nadučitelja ali učitelja (§§. 78, 79), ali kolikor se ne plačuje z njimi podučitelj;

3. kazenski denarji, kateri se vplačujejo vsled kazenskih sodeb šolskih oblasti.

§. 83. Kar se še potrebuje za letne izdajke pokojninske blagajnice, to se dodá iz deželnega premoženja.

§. 84. Prebitki od letnih prihodkov pokojninske blagajnice (§. 81, 83) nalagajo se na obresti in le nje obresti jemljejo se v prihodnji letni račun.

§. 85. Penzije, ktere učiteljem ali njih zapuščenim že sedaj grejo, morajo v to zavezani tudi za naprej plačevati.

Prehodne določbe.

§. 86. Deželna šolska oblast ustanovi precej, ko ta postava veljavo dobí, učiteljske plače, kakor je to v §. 21. rečeno.

§. 87. Prva v §. 30. zaznamovana doklada od službenih let gré že postavljenim udom učiteljstva samo tedaj, če že petnajst let služijo na kaki javni ljudski šoli v kraljevinah in deželah v državnem zboru zastopanih nepretrogoma in z vspehom. Sicer pa stopijo učitelji v vžitek prve doklade od službenih let še le tedaj, ko so spolnili petnajsto službeno leto.

§. 88. Na podlogi te ustanovitve naredí vsaka okrajna šolska oblast kataster vseh učiteljskih služeb v okrajji.

§. 89. Dohodki vseh učiteljev, katerih vredba se opira na imenovani kataster (§. 88.), morajo najkasneje eno leto potem, ko ta postava dobí veljavo, popolnoma uravnani biti.

§. 90. V tem obroku začne tudi pokojninska blagajnica svoje delovanje. Pri uredbi dohodkov vsacega učitelja se tudi znesek, kterega ima učitelj (§. 84) pri okrajni blagajnici vplačevati, propisuje.

Konečne določbe.

§. 91. Pričujoča postava stopi v djanje tisto šolsko leto, katero nastopi po nje razglašenji.

§. 92. Ko v moč pride pričujoča postava, zgubé veljavo vse ta predmet zadevajoče postave in ukazi.

§. 93. Ministru za bogočastje in uk se naroča, da zvrši to postavo in izdá potrebne napote.

Politične stvari.

Mlado- in Staroslovenci.

Posnetek iz 193. lista „Politik“.

Slovensko-narodni tabor je nekaj časa sem gledališče dogodkov, ktere morajo sorodnjaki Slovencev pa tudi vsa federalistična opozicija Avstrijska obžalovati. Razkol v dvojno stranko bil je v sedanjem položaji za Slovence prav odveč; kajti tega je njim še manj treba, kakor drugim strankam; vendar to veselje bi se jim bilo smelo že še privoščiti, da bi bile navskriž misli dobile zedinljivo kakovo središče in ne bi bile preskočile mej, zunaj kterih ni vzajemne koristi za federalizem. Ta preskok je pa zdaj že storjen. Mlado- in Staroslovenci so drug proti drugemu se postavili tako, da tako ena in ista stranka dalj časa na sedanjem stališču ne more obstati. Zdaj ne gré več za majhne razločke v političnem mnenji, ki ne izključujejo enega in istega cilja in pripuščajo vzajemno delovanje, marveč tu smo že pri očitnem razporu in prepiru za pot in cilj političnega postopanja.

„Mladi“ napadajo „stare“. „Stari“ so se jim strašno zamerili zato, da ne pripoznavajo moči in velikosti samostojne slovenske opozicije, ampak da hočejo proti skupnemu sovražniku se tudi združeni z drugimi federalisti boriti in se zato vstopijo na stran državopravne stranke. Državopravna stranka pak — tako mislijo „mladi“ — „zedinjene Slovenije“ ni vzela v svoj program in vrh tega ni zadosti liberalna. Kdor gré ž njo — si domišlujejo „mladi“ — je odpadel od „slo-